

WAT 'ANDEREN DOEN

Uit de regionale historische bladen

Het laatste nummer van *In de Gloriosa*, het tijdschrift van de Historische Kring Ankeveen, 's-Graveland en Kortenhoef (jg. 7, nr. 3, aug. 1990) opent met een artikel over het H. Caeciliacollege, een genootschap van vooraanstaande katholieke Amsterdammers. In een aantal van deze families werd de ambachtsheerlijkheid Ankeveen lange tijd door vererving doorgegeven. De 's-Gravelandse landhuizen blijven een rijke bron aan historisch onderzoek. Een bewoner van Noord-Wolfsbergen was rond 1700 Abraham Alewijn, wiens artistieke en bestuurlijke loopbaan wordt gevolgd tot zijn dood in 1721 in Batavia. Uit de Kortenhoefse historie wordt dit maal aandacht geschonken aan de periodiek terugkerende veepest. Tot laat in de 18e eeuw was dat telkens een dierlijke tragedie en een economische ramp.

Leden van historische verenigingen zijn toemend actief in het sociaal-culturele leven van hun stad of dorp. Het tijdschrift van de *Historische Kring Huizen* (jg. 11, nr. 3, aug. 1990) vermeldt met voldoening hoe leden tijdens de NCRV-kerkepaddagen de rondleidingen in de Oude Kerk verzorgden. Het augustus-nummer is vrijwel uitsluitend gewijd aan het Huizen van 1840 en zijn toenmalige bewoners. De twee artikelen daarover bevatten zeer veel feitenmateriaal, waaruit een wat somber beeld naar voren komt. Er is veel armoede in het dorp van vissers en spinsters.

Van Zoys tot Soest (jg. 11, nr. 1, zomer 1990), het tijdschrift van de Historische Vereniging Soest, belooft aandacht voor oude Soester families. Het laatste nummer beschrijft de familie, die in 1722 de naam Stalenhoef ging voeren. De belangrijkste bron van bestaan in de zanderige dreven rond Soest was de jacht. Langzamerhand kwam het recht van jacht in het bezit van 'Heeren' en reeds in de 13e eeuw was voor de gewone bevolking het jagen voor eigen levensonderhoud afgelopen. Een artikel geeft een uitvoerig overzicht met citaten over de regelgeving terzake.

Het blad gaat regelmatig reproducties van oude Soester ansichtkaarten publiceren.

Een Hilversum-artikel in *Tussen Vecht en Eem* (jg. 8, nr. 3, sept. 1990) gaat over Heidepark, Monnikenberg en de familie van den Wall Bake. De auteur Kees van Aggelen publiceerde daar eerder over in *Eigen Perk*. Een historisch overzicht over de ontwikkeling van het landschap in de Vechtstreek leidt tot het actuele thema van grondwaterbeheer. Een aantal ingrijpende beleidskeuzes is onafwendbaar, aldus het artikel. Het landschap in het Gooi, haar geomorfologie en tectoniek, is onderwerp van een ander artikel in *TVE*. Het is een verkorte weergave van een notitie, uitgebracht door de Wetenschappelijke Adviescommissie van het Gooisch Natuur Reservaat. De Bussumse Meent is landelijk gezien een rijk plantengebied, aldus een telling van het aantal plantensoorten per km². Van de flora in 1905, destijds beschreven door E. Heimans, is echter niets meer in dit gebied terug te vinden.

Aether, het kwartaalschrift van de 'Stichting Nederlands Omroepmuseum' roept in haar laatste nummer (nr. 12, juli 1989) herinneringen aan de eerste televisie-uitzendingen op. Reeds in januari 1926 zond John Logie Baird een beeld van de ene kamer in zijn Londense huis naar de andere. Het artikel beschrijft precies hoe de Nipkowschijf werkte die Baird gebruikte. Vier jaren later bracht zijn company voor £ 18 de Baird Televisor op de markt. De invoering in 1964 van het tweede TV-net in Nederland, is nog jongere geschiedenis dan die van Mr. Baird. Voor de ontvangst van dat tweede net moesten de toenmalige TV-bezitters het dak op om hun antenne uit te breiden. Omstreeks dezelfde tijd (1964) begonnen overigens in Den Haag de eerste experimenten met het Centraal Antenne Systeem. *Aether* gaat daar uitvoerig op in. De geschiedenis van de omroep is nog jong en geeft ideale kansen voor het beoefenen van 'oral history'. Ook dit nummer geeft daar enige voorbeelden van.

AvdS

VAN IDEALISME TOT VOORHOEDE
Expositie 'Nieuwe vormen in gebruiksglas'
1915-1930.
Goois Museum t/m 11 november 1990

Dank zij het idealisme van P.M. Cochius, directeur van de Glasfabriek Leerdam, heeft dit bedrijf in de jaren 1915-1930 in Europa een voorhoede-expositie ingekomen op het gebied van betaalbare, verantwoorde vormgeving.

Als theosoof voelde Cochius zich medeverantwoordelijk voor anderen. Hij was ervan overtuigd dat mensen die mooie dingen om zich heen hebben, daar beter van worden. Mooie producten kunnen in zijn opvatting bijdragen tot een betere samenleving. Het goedkope persglas was het aangewezen materiaal voor een servies dat niet alleen mooi was, maar bovendien betaalbaar voor mensen met een kleine beurs.

Rond 1916 gaf Cochius de architect De Bazel de opdracht een persglasservies te ontwerpen. De Bazel was theosoof en vrijmetselaar. Hij deelde Cochius' idealen. In zijn werk, of het nu architectuur betrof, meubels en interieurkunst of glaswerk, streefde hij naar schoonheid en harmonie. Om dat ideaal te bereiken paste hij een meetkundig systeem toe van een raster van vierkanten en driehoeken. Bij het blauwe persglasservies heeft dat tot vernieuwende resultaten geleid. Nergens in Europa werden in die tijd al massaproducten gemaakt in een goede en verantwoorde vormgeving.

Na de dood van De Bazel in 1923 heeft ook de architect Berlage een persglasservies ontworpen voor de Glasfabriek. Het was zijn ideaal een logische constructie te maken, rekening houdend met het materiaal en de functie van het ontwerp. Ook zijn werk ontstond op basis van een meetkundig systeem.

De realisering van Berlage's persglasservies is sterk vertraagd door problemen van technische aard. Het lukte uiteindelijk niet, om vuurvast glas te maken. Daarom is alleen het ontbijtservies in productie genomen. Berlage's ontwerp had een aantal praktische nadelen en is niet lang op de markt geweest.

Tussen 1915 en 1930 hebben nog verscheidene kunstenaars voor de Glasfabriek gewerkt: de kunsthandelaar De Lorm, de keramist Chris Lan-

noy, de Grafisch ontwerper J.J.C. Lebeau. Ook A.D. Copier werkte er toen al. Hij kreeg zijn grootste bekendheid als ontwerper van het gildeglass, dat vanaf de jaren '50 in productie is.

Tevens beschikt de fabriek over een groot aantal ontwerptekeningen van de beroemde Amerikaanse architect Frank Lloyd Wright, een leeftijdgenoot van Berlage. Men kan aannemen, dat het contact met de Glasfabriek via Berlage tot stand gekomen is. Hij was goed op de hoogte van Wright's werk en opvattingen en heeft in Amerika zijn gebouwen bezocht. Slechts één vaas van Wright is uitgevoerd.

Goois Museum, Kerkbrink 6, 1211 BX Hilversum.
Open: di t/m zo 12.30 – 16.30 uur
Tel: 035 – 29 28 26

GOOISE GETUIGEN
herinneringen uit de oorlogsjaren

Op 10 september j.l. werd in de tuinzaal van het Gooiland-complex aan de Emmastraat een presentatie gehouden van twee videofilms die werden samengesteld door de "Werkgroep herdenking mei '40-'45". De voorbereiding van dit project werd voornamelijk gedaan door mevrouw Emmy Lopes Dias in Hilversum en de uitvoering werd in handen gelegd van de gepensioneerde journalist Pim Reijntjes uit Hollandsche Rading.

Het initiatief werd enkele jaren geleden genomen. De werkgroep is al jaren actief om de herinneringen aan de oorlogstijd levend te houden. Met name richt men zich daarbij op de schoolgaande jeugd teneinde die te betrekken bij de waarden die toen maar ook nu op het spel staan zoals tolerantie, rechten van de mens en te waarschuwen tegen discriminatie en vormen van fascisme. Maar de mensen die de oorlog en het verzet meemaakten worden ouder. En om nu te voorkomen dat herinneringen verloren gaan werd tot deze productie besloten.

Het benodigde bedrag van f 50.000 werd bijeengebracht door fondsen van de gemeente Hilversum en de Provincie Noord-Holland. Pas toen de garantie van dit bedrag binnen was kon Reijntjes aan de slag. De keuze was op hem ge-

vallen vanwege zijn ervaring met het medium televisie en zijn betrokkenheid met het verzet. Zo werd hij als Engelandvaarder gepakt en verbleef twee jaar in een concentratiekamp. Na de oorlog was hij werkzaam bij Radio Hertzend Nederland, Radio Batavia, de Wereldomroep, het NTS-journaal en Panoramiek. Ook andere mensen uit de omroepwereld verleenden hand- en spandiensten bij de totstandkoming van het project. Dat alles zonder enig honorarium.

De twee programma's bestaan uit interviews met veertien getuigen die alle gemaakt werden in studio FBO aan de Havenstraat. De gesprekken werden verlevendigd met beelden van de televisieserie De Bezetting. Het eerste deel behandelt vooral de jodenvervolgning en het verzet, terwijl deel twee vooral de sabotage van Duitse doelen als onderwerp heeft. In dit deel wordt ook duidelijk wat het belang was van Hilversum voor de Duitsers vanwege de omroep en de vestiging van hun militaire opperbevel alhier.

De videobanden worden, voorzien van een toelichting, aangeboden aan alle scholen voor voortgezet onderwijs in de regio.

Inlichtingen over het programma OORLOGS-GETUIGEN, GOOISE GETUIGEN 1940-1945 bij de secretaris van de werkgroep "Herdenking mei '40'45" de heer J.B. de Lange, Jacob van Campenlaan 1, 1222 KB Hilversum, tel. 836006.

HISTORISCH ONDERZOEK

Cursus TVE in Goois Museum

In januari 1991 begint de cursus 'Historisch Onderzoek;'. In vijf bijeenkomsten zullen de volgende onderwerpen aan de orde komen:

– *Wat is geschiedenis?*

Uiteenzetting over het begrip 'geschiedenis' en het tot stand komen van een historisch onderzoek.

– *Bronnen van de geschiedenis*

Bespreken van de bronnen van de geschiedenis (primaire, secundaire bronnen; archiefonderzoek, literatuuronderzoek).

– *Indeling in de geschiedenis*

– *Soorten geschiedenis*

Onder andere lokale en regionale geschiedenis

– *Wetenswaardigheden*

Informatie over vindplaatsen, bibliografieën, bronnenuitgaven, verzamelwerken, tijdschriften en verenigingen in het bijzonder met betrekking tot de regio.

Een en ander zal worden toegelicht met dia's en voorbeelden die betrekking hebben op de Gooise geschiedenis.

Voor deze cursus is geen specifieke voorkennis vereist. Ieder die belangstelling heeft voor de Gooise geschiedenis en graag zelf historisch onderzoek wil doen is welkom.

De cursus zal gegeven worden door mevrouw Drs. M.W.J.L. Boersen, bestuurslid van Tussen Vecht en Eem. De kosten zijn f 25,-. De cursus wordt gehouden in het Goois Museum te Hilversum.

Belangstellenden kunnen zich schriftelijk of telefonisch aanmelden bij:

mevrouw M.W.J.L. Boersen
Anna Paulownalaan 5
1412 AK Naarden
02159 – 46926